

הצנון משום דחורפיה עם דוחקא דסכינא בלע טפי וחשיב חד טעמא, א"כ ה"ה דגים שנתבשלו בקערה דלא גרע מצנון (וכ"כ בהגהות אושרי דבליעה ע"י בישול לא גרע מבליעה ע"י חריפות הצנון) וחשיבי חד טעמא ואסור. ומה שמתירין הוא דוקא עלו בקערה דהיינו עלו כשהן רותחין בקערה ולא נתבשלו בה ואז חשיב נ"ט בר נ"ט, וכמו שהריב"ן כתב משמו.

והשתא איכא למידק בפסק מר"ן, שפסק בסי' צ"ה ס"א בדין דגים שעלו בקערה, גם נתבשלו או נצלו מותרים, א"כ הוא כפירוש ראשון דרש"י כנ"ל, וקשה א"כ מדוע פסק כאן שגם כשהסכין מקונחת ונקיה אוסרת (לסתם מר"ן בת יומה. ולי"א אפי' כשאינה בת יומה) וזה כפירוש שני דרש"י, וכבר העיר ע"ז הפרי חדש סק"ב ע"ש, ברם הש"ך ושאר האחרונים חלקו על הפרי חדש וכתבו שחריפות הצנון עם דוחק הסכין פלט הסכין גוף הטעם שבו והוי כמו איסור בעין, ולא דמי לשאר נ"ט בר נ"ט ע"ש. ובהשקפה ראשונה נראה שזה לא כפירש"י.

ברם מאחר שלא מצאנו שהב"י הביא פי' אחר בסוגיא זאת מלבד פירש"י הנ"ל, וכן באר הגולה מדייק ומעתיק פירש"י הנ"ל, דאין לומר שהב"י ושאר אחרונים הביאו מרש"י שאין הבדל בין דגים רותחים שעלו בקערה לבין דגים שנתבשלו בקערה, ששניהם חשיבי נ"ט בר נ"ט וכמו שכתבו גם התוס' בהמשך דבריהם שממה שפירשו בסברת שמואל שמודה שאם נתבשלו עם בשר שאסורים, ודוק מינה שנתבשלו בקערה נקיה מותרים דהוי נ"ט בר נ"ט, וגרע נתבשלו מצנון, ודלא כמ"ש התוס' והגהות אושרי. ועיין בפרישה סק"א ודו"ק, וכן משמע מהרא"ש בפרק כל הבשר.

והנה צנון הנקרא פוגלא בגמ' (עיין ערובין כ"ח:) (ומובא גם בברכות ל"ו. ובשבת קכ"ג. קמ"א ועוד) ובערוך כתב שהוא פג'ול בערבית (והאחרונים כתבו שנקרא "רעטיך" בל"א) הוא ידוע, וגם כיום בעברית מדוברת נקרא צנון והוא חריף, אבל הסילקא שהוא התרד של המשנה כמבואר בערובין כ"ח סוף ע"ב ע"ש (וכ"כ הש"ך כאן וכן משמע מרש"י הנ"ל שפתח בסילקא וסיים בתרד. וכן פי' הרמב"ם בכלאים ובעוקצין (פ"א מ"ד) תרד נקרא בערבי סלק. וכן פי' רע"ב וכן משמע מרב האי גאון בפי' לעוקצין ע"ש) והוא הנקרא סלק עלים בעברית מדוברת, שהוא הנקרא סלק בערבית.

והוא הסילקא שהיו אוכלים כל הספרדים בכל ארצותיהם בליל ראש השנה, ונקרא בל"א "מאנגולד", וכן פי' המו"ל של הערוך השלם ערך סלק והתפארת ישראל כלאים פ"א מ"ג ע"ש. וברור שאינו הסלק האדום שנקרא שפאנדר או שוונדר בערבית ובוראקס בל"א, שאינו אלא פיתוח חקלאי (במאות האחרונות) מהסלק המקורי כאחיו סלק הסוכר וסלק הבהמות. ועיין מ"ש אוריה פלדמן בספרו צמחי המשנה מתשט"ו, ופליקס בספר מראות המשנה. ובטעות החלו לקחתו לאחרונה כסילקא בליל ר"ה, וכמ"ש הרה"ג הנאמ"ן בירחון אור תורה תשרי תשמ"ו סי' א' ע"ש. וכן ראיתי מבואר בסידור מנחת ערב בסדר ר"ה, סילקא- (סלק עלים) מאנגולד ע"ש. וכן ברור שאין הוא הירק שנקרא כיום בעברית מדוברת תרד שירק זה לא נקרא מעולם סלק בערבית ולא הכירוהו דוברי הערבית כלל. ועיין במראות המשנה הנ"ל. על כן נ"ל בס"ד שמ"ש בספר מעדני השולחן סק"ב סילקא "שאפינג"